

ՔՐԻՍՏՈՍԻԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱԳՐԱՐԱՆ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվան 6 ռուբլ. Առանձին համարները 5 կոպեկով.

Թիֆլիսում գրվում են մամուլային խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция „Мшакъ“. Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“. Տէլէֆոն № 253.

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերէն)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ. Տէլէֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐԿԱՅ 1898 ԹԻՒ

ՄՇԱԿ

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԿՐԻ

Մշակի տարեկան գինը թէ Ռուսաստանում և թէ արտասահմանում 10 ռուբլի է, տասն և մկ և տասն ամսվանը՝ 9 ռ., ինն և ութ ամսվանը՝ 8 ռ., եօթ ամսվանը՝ 7 ռ., վեց ամսվանը՝ 6 ռ., հինգ ամսվանը՝ 5 ռ., չորս ամսվանը՝ 4 ռ., երեք ամսվանը՝ 3 ռ., երկու ամսվանը՝ 2 ռ., մի ամսվանը՝ 1 ռուբլի:

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը (Բագրատայա և Բարձրակայա փողոցն. անկիւն): Ուրիշ քաղաքներում պէտք է դիմել այս հասցեով. ТИФЛИСЪ, редакция „Мшакъ“, իսկ արտասահմանից՝ ТИФЛИС, Rédaction du journal arménien „Mschak“.

ԲՈՎԱՆԳՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
Կերական ցուրբ. — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ուսանելի թվեր. Կնքու երգ ձեզ մեզադրում. Նամակ Կանաչակից. Ներքին լուրեր. — ԱՐՄԱՐԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմական թղթակցիցները. Նամակ Ամբիկայից. Արտաքին լուրեր. — ՀՆՈՒՄՈՒՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՒՐԱԿԱՆ. Անձնատպանութիւն:

ԿԳՆԵՐԱԿԱՆ ՑՆՈՐԲ
Խտակական անկարգութիւնները պարզ ցոյց տուին Ումբերաս թագաւորի կառավարութեան, որ իր թշնամին միայն սօցիալիստական և յեղափոխական տարրերը չեն. կաթօլիկ հոգեւորականութիւնը միացած էր նրանց հետ. նա քարոզում էր ոչնչացնել միաստեղծութիւնը և հիմնել Խառնուկայում դաշնակցական հանրապետութիւն, որի գլուխը կը լինի Հոսի պապը: Միանի արքեպիսկոպոսը խրատուսում էր այլ ձգտումները և պապը յայտնեց նրան իր փտահոգութիւնն ու հաճութիւնը: Ապստամբութիւնը ճնշելու համար կառավարութիւնը, ինչպէս յայտնի է, մի ամբողջ պատերազմ սկսեց և չը խնայեց միջնէ անդամ կաթօլիկ վարդապետներին, որոնցից շատերին կալանաւորեց: Խտուկութիւն:

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն
Ա Ն Չ Ն Ա Ս Պ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն
IV
ՀՈՒՄՈՐԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՃԱԿԱՎՈՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

«Տակաւն մօտ օրերումս, բազմանգամ և մի կերպով նահապետական երկու ընտանիքներ Բլբլի գեղադուարձ քաղաքում զրկից ապրում էին: Մի օր այս երկու ընտանիքներից միին պատկանող մի երիտասարդ իր ուսումը աւարտելու համար տոկոսից Տուրին մեկնել: Նրբ մեկնելու ժամը մօտեցաւ, իր մօրիկ խնդրեց, որ իր ընտանիքին պատրաստէ մի կերակուր, որի ինքը շատ էր սիրում: Երեկոյան հօր հետ ուրախ դուրսի կատակներ արաւ, բայց գիշերը վրա հասնելուց՝ անհետացաւ: Միւս կողմից, զրկից ընտանիքից մի օրիորդ, որի հետ երիտասարդը հիւանդացի մտերմութեամբ կապվել էր, նոյնպէս իր մօրիկ խնդրել էր պատրաստել մի և նոյն կերակուրը: Առաջին անգամը լինելով՝ հազիւ էր իր ձեռքով ասեղնադրած մի շքեղ ջազգեստ, որը երկու ամիսներից ի վեր այդ բանի համար պահում էր, և մօրը ասել էր. «Զք որ հարսի եմ նմանում: Նոյն գիշերը նա էլ անհետացաւ: Երկու հայրերը, մտատանջութեան մատնված, առաւօտ վաղ մի նամակ գրեցին, որի մէջ ուսանողը յայտնում էր թէ մահը բաժանուկից գերազան էր համարում: Այն ժամանակ երկուսը միասին գետեզերք վազեցին, յատուկ չորացուցին և այնտեղ գտան երկու ջահիլների դիակները ուժով իրար զրկած և զէպրեցնել մի հանարար ժպտով լուսաւորված, որպէս թէ մահը երջանկութեան քաղցնեցում:

ները շարունակվում են և այժմ, և դրանց միջոցով կառավարութիւնը կարող է դիմադրել սօցիալիստներին: Բայց ի՞նչ կարող է անել նա մի այնպիսի ահել իշխանութեան դէմ, որ ներկայացնում է Հոսի պապը:

Ժամանակակից Խառնուկայի պապի աշխարհական իշխանութիւնը: Կոմս Կապուրի նշանաբանն էր. «Ազատ եկեղեցի ազատ պետութեան մէջ»: Բսան և ութ տարի առաջ իտալական զորքերը գրաւեցին Հոսի. Կապուրի միտքը իրագործվեց: Նոր Խառնուկայ, ջնջելով պապի թագաւորութիւնը, ձեռք չը տուեց նրա կրօնական անսահման իշխանութեան. պապին կատարելի ազատութիւն և անկախութիւն տրվեց եկեղեցական գործերի մէջ, իսկ Վատիկանը պահպանեց իր նախկին արքայական կարգերը: Բայց ոչ Պիոս IX և ոչ նրա յաջորդ Լեոն XIII չը հաշտվեցան նոր իրողութեան դէմ: Հպատակներով նոր կարգերին իրեն բռնութեան, նրանք չը դադարեցին բողոքներ յայտարարել «Պիեմոնտի կառավարութեան» դէմ՝ այսպէս են նրանք անուանում այժմեան իտալական կառավարութիւնը՝ չընդունելով Խառնուկայի միացումը: Լեոն պապը նախկին աշխարհական իշխանութիւնը վերականգնելու համար սկսեց մի քաղաքականութիւն, որ ահագին ոյժ տուեց Հոսի աշխարհական կառավարութեան հետ: Կրիսի աշոգութիւնների վրա հիմնված, հոգեւորականութիւնը այդտեղ բացարձակ կրօն է սկսել կառավարութեան դէմ, իր աշխարհական իշխանութիւնը նորից ձեռք բերելու համար: Այդ փաստագրուած արամադրութեան դէմ Խառնուկայի հեշտ չէ կարող կուել: Լեոն XIII պապը Պիոս IX էլ, նա արդէս ձեռք է բերել այնպիսի ոյժ, որի նմանը յայտնի չէր նրա նախորդներից շատերին: Կրօնական և աշխարհական իշխանութիւնների այդ մրցումը, որ գնալով ահաւոր կերպարանք է ընդունում, Խառնուկայի ապագայ դժուարութիւններն է գուշակում: Հիմնվելով պատմութեան, մարդկային առաջադիմութեան կրօնական սկզբունքների վրա, մենք չենք տատանվում ասելու, որ կաթօլիկ եկեղեցու աշխարհական տիրապետութիւնը կը լինի մի խոշոր յետադիմութեան նշան: Ս. Պետ-

նամար անձնատպանութեան թիւ մէջ մի անհամաձայնութիւն ցոյց է տալիս, մի անհամաձայնութիւն, որ հարկւրին 20-ից 75 տարբերութեան է հասնում:

«Միւս կողմից, հին պատմութիւնը անմահացրել է Պէդուսի, Էմիլիոս Աքաւորի, Պոլիտիկոսի, Լապիտի կանանց մահերը, և Բըբուտոսի կիւրը, որ ասելի չուտ իր երկան մօտ գնալու համար հրեղէն ատկաներ էր կուլ տալիս:

«Նիթ կանանց մէջ այլի մնալու պատճառով եղած անձնատպանութիւնների թիւը տղամարդկանց թվից նուազ է, խաղված չորրը համար անձնատպանութիւնների թիւը շատ ավելի է, ինչ որ հաստատում է այն գաղափարը թէ կիւր մէջը թիւերս նուազ տեղական է, բայց ավելի բուռն է:

«Այս աղբյուրից հին պատմութիւնը շատ լաւ տեսնում են այն եղանակով, որ անձնատպաններ երեւան են հանում գերազանց զարգացած, որը իրանց մտքում տիրում էր վերջին աղետարեր պահում: Բրիէր յիշատակում է 12 հոգի, որոնք իրանց սիրած անձի հետ անձնատպան լինելով, նրանց հետ թողնելու փափաղը յայտնեցին:—«Վ՛ր դուք, ով որ էլ լինիք, մի բաժանե՛ք նրանից, որոնց մահը միացուց: Այս է մեր վերջին կամբը: Յարգե՛ք այն և մեզ նոյն փոսի մէջ թաղեցե՛ք:—Մի ուրիշ անձնատպան գրում է:—«Լուսանկարը վերջին արտասուքներով թրջեցի: Կարելին գործ դրի ապրելու համար առանց այն սիրոյ, որտեղից քաղում էի իմ ոյժս: Բայց չաջողվեց ինձ: Առանց իմ կորցրած անձի, կեանքը ինձ անտանելի է:»

«Քարոյախօսներն ու ատուածաբանները կարող են մտածել զրա մասին: Կրամի և շահաւաճառութեան այս դարում, այս կոկիկի դըբաժանները մարդուս զղտանք չը գրգռուց բա-

Տական իշխանութիւնը վերականգնելու համար սկսեց մի քաղաքականութիւն, որ ահագին ոյժ տուեց Հոսի աշխարհական կառավարութեան հետ: Կրիսի աշոգութիւնների վրա հիմնված, հոգեւորականութիւնը այդտեղ բացարձակ կրօն է սկսել կառավարութեան դէմ, իր աշխարհական իշխանութիւնը նորից ձեռք բերելու համար: Այդ փաստագրուած արամադրութեան դէմ Խառնուկայի հեշտ չէ կարող կուել: Լեոն XIII պապը Պիոս IX էլ, նա արդէս ձեռք է բերել այնպիսի ոյժ, որի նմանը յայտնի չէր նրա նախորդներից շատերին: Կրօնական և աշխարհական իշխանութիւնների այդ մրցումը, որ գնալով ահաւոր կերպարանք է ընդունում, Խառնուկայի ապագայ դժուարութիւններն է գուշակում: Հիմնվելով պատմութեան, մարդկային առաջադիմութեան կրօնական սկզբունքների վրա, մենք չենք տատանվում ասելու, որ կաթօլիկ եկեղեցու աշխարհական տիրապետութիւնը կը լինի մի խոշոր յետադիմութեան նշան: Ս. Պետ-

նամար անձնատպանութեան թիւ մէջ մի անհամաձայնութիւն ցոյց է տալիս, մի անհամաձայնութիւն, որ հարկւրին 20-ից 75 տարբերութեան է հասնում:

«Միւս կողմից, հին պատմութիւնը անմահացրել է Պէդուսի, Էմիլիոս Աքաւորի, Պոլիտիկոսի, Լապիտի կանանց մահերը, և Բըբուտոսի կիւրը, որ ասելի չուտ իր երկան մօտ գնալու համար հրեղէն ատկաներ էր կուլ տալիս:

«Նիթ կանանց մէջ այլի մնալու պատճառով եղած անձնատպանութիւնների թիւը տղամարդկանց թվից նուազ է, խաղված չորրը համար անձնատպանութիւնների թիւը շատ ավելի է, ինչ որ հաստատում է այն գաղափարը թէ կիւր մէջը թիւերս նուազ տեղական է, բայց ավելի բուռն է:

«Այս աղբյուրից հին պատմութիւնը շատ լաւ տեսնում են այն եղանակով, որ անձնատպաններ երեւան են հանում գերազանց զարգացած, որը իրանց մտքում տիրում էր վերջին աղետարեր պահում: Բրիէր յիշատակում է 12 հոգի, որոնք իրանց սիրած անձի հետ անձնատպան լինելով, նրանց հետ թողնելու փափաղը յայտնեցին:—«Վ՛ր դուք, ով որ էլ լինիք, մի բաժանե՛ք նրանից, որոնց մահը միացուց: Այս է մեր վերջին կամբը: Յարգե՛ք այն և մեզ նոյն փոսի մէջ թաղեցե՛ք:—Մի ուրիշ անձնատպան գրում է:—«Լուսանկարը վերջին արտասուքներով թրջեցի: Կարելին գործ դրի ապրելու համար առանց այն սիրոյ, որտեղից քաղում էի իմ ոյժս: Բայց չաջողվեց ինձ: Առանց իմ կորցրած անձի, կեանքը ինձ անտանելի է:»

«Քարոյախօսներն ու ատուածաբանները կարող են մտածել զրա մասին: Կրամի և շահաւաճառութեան այս դարում, այս կոկիկի դըբաժանները մարդուս զղտանք չը գրգռուց բա-

նամար անձնատպանութեան թիւ մէջ մի անհամաձայնութիւն ցոյց է տալիս, մի անհամաձայնութիւն, որ հարկւրին 20-ից 75 տարբերութեան է հասնում:

«Միւս կողմից, հին պատմութիւնը անմահացրել է Պէդուսի, Էմիլիոս Աքաւորի, Պոլիտիկոսի, Լապիտի կանանց մահերը, և Բըբուտոսի կիւրը, որ ասելի չուտ իր երկան մօտ գնալու համար հրեղէն ատկաներ էր կուլ տալիս:

նամար անձնատպանութեան թիւ մէջ մի անհամաձայնութիւն ցոյց է տալիս, մի անհամաձայնութիւն, որ հարկւրին 20-ից 75 տարբերութեան է հասնում:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԻՍԱՆԵՒԻ ԹԻՒՆ
Պոկտօր Պանտիլիսով, որ յայտնի է Կովկասին վերաբերելով մի քանի հետազոտութիւններով, նրաքան հրատարակել է մի գիրք «Въ Статистикѣ Кавказской патологіи» անունով, որի մէջ հաղորդում է հետաքրքիր տեղեկութիւններ կովկասեան ազգերի և նրանց համեմատական առողջապահութեան մասին: Օգտվելով այն վիճակագրական ցուցանիշներից, որ կազմվել են զինւորագրութեան ատկիւմ և ուրիշ աղբյուրներից, նա ներկայացնում է մի շարք ուսանելի համեմատութիւններ: Օգտուէտ ենք համարում ծանօթացնել մեր ընթերցողներին այդ գրքի զիւսուր կերակուցութիւնների հետ:

Տական իշխանութիւնը վերականգնելու համար սկսեց մի քաղաքականութիւն, որ ահագին ոյժ տուեց Հոսի աշխարհական կառավարութեան հետ: Կրիսի աշոգութիւնների վրա հիմնված, հոգեւորականութիւնը այդտեղ բացարձակ կրօն է սկսել կառավարութեան դէմ, իր աշխարհական իշխանութիւնը նորից ձեռք բերելու համար: Այդ փաստագրուած արամադրութեան դէմ Խառնուկայի հեշտ չէ կարող կուել: Լեոն XIII պապը Պիոս IX էլ, նա արդէս ձեռք է բերել այնպիսի ոյժ, որի նմանը յայտնի չէր նրա նախորդներից շատերին: Կրօնական և աշխարհական իշխանութիւնների այդ մրցումը, որ գնալով ահաւոր կերպարանք է ընդունում, Խառնուկայի ապագայ դժուարութիւններն է գուշակում: Հիմնվելով պատմութեան, մարդկային առաջադիմութեան կրօնական սկզբունքների վրա, մենք չենք տատանվում ասելու, որ կաթօլիկ եկեղեցու աշխարհական տիրապետութիւնը կը լինի մի խոշոր յետադիմութեան նշան: Ս. Պետ-

նամար անձնատպանութեան թիւ մէջ մի անհամաձայնութիւն ցոյց է տալիս, մի անհամաձայնութիւն, որ հարկւրին 20-ից 75 տարբերութեան է հասնում:

«Միւս կողմից, հին պատմութիւնը անմահացրել է Պէդուսի, Էմիլիոս Աքաւորի, Պոլիտիկոսի, Լապիտի կանանց մահերը, և Բըբուտոսի կիւրը, որ ասելի չուտ իր երկան մօտ գնալու համար հրեղէն ատկաներ էր կուլ տալիս:

«Նիթ կանանց մէջ այլի մնալու պատճառով եղած անձնատպանութիւնների թիւը տղամարդկանց թվից նուազ է, խաղված չորրը համար անձնատպանութիւնների թիւը շատ ավելի է, ինչ որ հաստատում է այն գաղափարը թէ կիւր մէջը թիւերս նուազ տեղական է, բայց ավելի բուռն է:

«Այս աղբյուրից հին պատմութիւնը շատ լաւ տեսնում են այն եղանակով, որ անձնատպաններ երեւան են հանում գերազանց զարգացած, որը իրանց մտքում տիրում էր վերջին աղետարեր պահում: Բրիէր յիշատակում է 12 հոգի, որոնք իրանց սիրած անձի հետ անձնատպան լինելով, նրանց հետ թողնելու փափաղը յայտնեցին:—«Վ՛ր դուք, ով որ էլ լինիք, մի բաժանե՛ք նրանից, որոնց մահը միացուց: Այս է մեր վերջին կամբը: Յարգե՛ք այն և մեզ նոյն փոսի մէջ թաղեցե՛ք:—Մի ուրիշ անձնատպան գրում է:—«Լուսանկարը վերջին արտասուքներով թրջեցի: Կարելին գործ դրի ապրելու համար առանց այն սիրոյ, որտեղից քաղում էի իմ ոյժս: Բայց չաջողվեց ինձ: Առանց իմ կորցրած անձի, կեանքը ինձ անտանելի է:»

լից տնտեսական շահեր, որոնց հետևանքով...

«Русская Мысль» ամսագրի յոնիսի համա-
րում կարգում ենք. «Правительственный Вест-
ник» լրագրում տպված է հարգազարգացիկ...

ՆՈՒՆԻՅ մեզ գրում են. «Յունիսի 25-ին,
երկրային ժամը 8 1/2-ին, երկրաչափ եղանակ...

ԲԱՎՈՒՅ մեզ գրում են. «Յունիսի 24-ին,
ցերեկվա ժամը 12-ին, հրեայ Բենեմուսի նա-

ՂԱՐԱՍՈՒԲԱԶԱՐԻՑ մեզ գրում են, յունիսի
21-ը. «Այսօր, ժամը 11-ին, մեր եկեղեցու...

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԹՂԱՎԱԿՑՆԵՐԸ

Պատերազմը գահեր է պահանջում նաև թուր-
թախիցները: Յայտնի է արդեն թե՛ ինչ մեծ...

Հարգելի լինի ձեր ցուցանած հարգանքը, որով...

ՆՍՏԱԿ ԱՍԵՐԻՎՈՒՄ

ԲՈՒՄՈՒՆ, յունիսի 20-ին

Ամերիկեան ցամաքային բանակը դեռ Սանթ-
Նագո հասած չէ. սպանիացիք կը պատրաստվին...

Քերտուկի վերջին հարցը, որով հարկավոր է...

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Berliner Tagebl.» լրագրի 4. Պոլսի թղթ-

թղթիցը հետազոտում է, որ թուրքաց կառավար-
չական շրջաններում շատով փոփոխություններ...

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՈՒՆԻՍՑ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՐԻԿՈՍՊԱՆԵԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՄՈՒՐԻԿ, 26 յունիսի: Գամազո խորհրդակցեց...

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՈՒՆԻՍՑ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՐԻԿՈՍՊԱՆԵԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՄՈՒՐԻԿ, 26 յունիսի: Գամազո խորհրդակցեց...

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՈՒՆԻՍՑ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՐԻԿՈՍՊԱՆԵԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՄՈՒՐԻԿ, 26 յունիսի: Գամազո խորհրդակցեց...

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՈՒՆԻՍՑ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՐԻԿՈՍՊԱՆԵԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՄՈՒՐԻԿ, 26 յունիսի: Գամազո խորհրդակցեց...

